

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa A.Ł.

przeciwko P. w W.

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28
listopada 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w
Lublinie

z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt VIII Pa 226/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4290 (cztery tysiące dwieście dziewięćdziesiąt) złotych z odsetkami ustawowymi (art. 98 § 1¹ kpc) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

M.G.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie wyrokiem z dnia 25 maja 2022 r. oddalił apelację wniesioną przez pozwanego P. w W. od wyroku Sądu Rejonowego Lublin Zachód – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 31 sierpnia 2021 r.

Pozwany P. w W. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 25 maja 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i

zarzucając naruszenie prawa materialnego, to jest art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p. i art. 8 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że zachodzi oczywista zasadność skargi kasacyjnej w zakresie podniesionych zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego przez ich błędną wykładnię, to jest art. 56 § 1 k.p. i art. 57 § 2 k.p. w świetle obowiązującego stanu prawnego i faktycznego sprawy, to jest niemożliwości przywrócenia powoda na stanowisko, które nie istnieje, jak również z uwagi na uzasadniony zarzut nadużycia prawa przez powoda. Oczywista zasadność skargi polega na błędnej wykładni treści przepisów art. 56 § 2 k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p. i pominięciu, iż w sprawie zachodzi faktyczna niemożność przywrócenia powoda na stanowisko pracy, a także pominięciu normy 8 k.p. i art. 477¹ k.p.c. Powód - jako były członek zarządu - domagał się przywrócenia go na stanowisko, które w świetle obowiązujących przepisów prawa nie istnieje, a przywrócenie go na to stanowisko nie jest samodzielną decyzją pozwanego, ale uzależnione jest od wydania pozytywnej opinii ministra. Jak ponadto wykazał skarżący, do której to argumentacji Sąd Okręgowy w żadnym miejscu się nie odniósł, powód w rażący sposób nadużywa swego prawa, żądając od skarżącego wykonania niemożliwego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście,

biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Z wiążących w postępowaniu kasacyjnym ustaleń Sądów obu instancji (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że powód był objęty ochroną przed wypowiedzeniem umowy o pracę w okresie przedemerytalnym przewidzianą w art. 39 k.p. Zgodnie zaś z art. 45 § 3 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p., przepisu art. 45 § 2 zdanie pierwsze k.p. nie stosuje się do pracowników, o których mowa w art. 39 k.p. i art. 177 k.p., co oznacza, że w przypadku osób objętych ochroną szczególną wymienionych w art. 45 § 3 k.p. sąd jest bezwzględnie związany żądaniem zwolnionego pracownika określonym w pozwie. Zatem w razie ustalenia, że rozwiązanie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony było nieuzasadnione lub naruszało przepisy o rozwiązywaniu umów o pracę, sąd pracy – stosownie do żądania pracownika – orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już rozwiązaniu – o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2020 r., I PK 197/19, LEX nr 3106219 i powołane tam przykłady orzecznictwa). Tym samym wyrażona w ocenianym wniosku sugestia, jakoby zaskarżony wyrok naruszał i to w sposób kwalifikowany art. 42 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p. w sytuacji, w której (z uwagi na regulację art. 45 § 3 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p.) przepis ten nie znajdował w sprawie zastosowania (bo nie mógł), jest zupełnie chybiona.

Co do sugerowanego we wniosku skarżącego oczywistego naruszenia art. 8 k.p. w związku z art. 477¹ k.p.c. (choć należy zaznaczyć, że drugi z wymienionych przepisów nie został powołany w podstawach zaskarżenia, co musi być uznane za istotny błąd konstrukcyjny), należy z kolei podkreślić, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalili się wprawdzie poglądy, zgodnie z którym naruszenie przez pracodawcę przepisów o szczególnej ochronie stosunku pracy nie przesądza ostatecznie, że wobec pracowników objętych ochroną przed wypowiedzeniem umowy o pracę oraz rozwiązaniem jej bez wypowiedzenia nie jest możliwe uwzględnienie przez sąd pracy jedynie roszczenia alternatywnego albo nawet oddalenie powództwa. Sąd pracy może bowiem orzec o odszkodowaniu w miejsce roszczenia o przywrócenie do pracy dochodzonego przez pracownika podlegającego szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy (a nawet oddalić jego

powództwo) w sytuacji, w której dochodzenie przez takiego pracownika roszczenia o przywrócenie do pracy można zakwalifikować w jako nadużycie prawa w rozumieniu art. 8 k.p. Podstawę zasądzenia odszkodowania zamiast przywrócenia do pracy bez odpowiedniego żądania pracownika podlegającego szczególnej ochronie stanowi w tym wypadku art. 477¹ k.p.c., jeżeli roszczenie o przywrócenie okaże się nieuzasadnione lub nie może być uwzględnione z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Zastosowanie przez sąd konstrukcji nadużycia prawa jest jednak dopuszczalne tylko wyjątkowo i musi być, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa i doktryny prawa, szczegółowo uzasadnione. W przypadku powoływania się na nadużycie prawa ze względu na sprzeczność roszczenia z zasadami współżycia społecznego uzasadnienie to musi zaś wykazać, że w danej indywidualnej i konkretnej sytuacji, wyznaczone przez obowiązujące normy prawne typowe zachowanie podmiotu korzystającego ze swego prawa, jest ze względów moralnych, wyznaczających zasady współżycia społecznego, niemożliwe do zaakceptowania, ponieważ w określonych, nietypowych okolicznościach zagraża podstawowym wartościom, na których opiera się porządek społeczny i którym prawo powinno służyć (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., II PK 254/10, LEX nr 949026). O sprzeczności żądania przywrócenia do pracy z zasadami współżycia społecznego można przy tym mówić dopiero wtedy, gdy zachowanie pracownika było wyjątkowo naganne lub szczególnie rażące (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 marca 1998 r., I PKN 571/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 168; z dnia 17 listopada 1999 r., OSNAPiUS 2001 nr 7, poz. 220; z dnia 12 września 2000 r., I PKN 23/00, OSNAPiUS 2002 nr 7, poz. 160; z dnia 14 lutego 2001 r., I PKN , OSNAPiUS 2002 nr 21, poz. 525; z dnia 25 stycznia 2005 r., LEX nr 150801; z dnia 7 stycznia 2010 r., II PK 159/09, LEX nr 577461; z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 112/10, LEX nr 738389). Nie jest zatem wystarczająca ocena, że pracownik dopuścił się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Musi to być naruszenie szczególnie drastyczne i wyjątkowo naganne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2016 r., I PK 110/15, LEX nr 2015129). Odwołanie się do zarzutu naruszenia art. 8 k.p. stanowi zatem wyjątek i dlatego nie jest przeważnie wystarczające do nieuwzględnienia roszczenia o

przywrócenie do pracy, zwłaszcza w sytuacji, w której zarzucane pracownikowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych okaże się nieuzasadnione. W przeciwnym razie ochrona przedemerytalna traciłaby bowiem na znaczeniu, a chodzi o powrót do stosunku pracy jako sytuacji istotnej dla pracownika przed emeryturą. W wyroku z dnia 18 stycznia 2022 r., III PSKP 53/21 (OSNP 2022 nr 9, poz. 88), Sąd Najwyższy wprost stwierdził zaś, że żądanie przywrócenia do pracy pracownika szczególnie chronionego, mimo likwidacji stanowiska pracy, nie stoi w kolizji z zasadami współżycia społecznego albo ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (art. 8 k.p.), ponieważ sąd pracy nie ocenia celowości czy możliwości przywrócenia do pracy takiego pracownika (art. 45 § 3 k.p.). Wypada także zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, w myśl którego likwidacja stanowiska zajmowanego przez pracownika przed rozwiązaniem z nim umowy o pracę nie stanowi przeszkody w orzeczeniu przywrócenia do pracy na dotychczasowych warunkach. Pracodawca ma bowiem w takich razach możliwość powierzenia pracownikowi innej pracy lub dokonania zmiany warunków pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2021 r., II PSKP 53/22, LEX nr 3567542). Likwidacja stanowiska pracy samodzielnie (a innych okoliczności skarżący przecież nie wskazuje) nie stanowi zatem przeszkody w orzeczeniu przywrócenia do pracy, a w szczególności nie prowadzi do oceny, że takie żądanie jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 kwietnia 2001 r., I PKN 381/00, OSNP 2003 nr 4, poz. 102 oraz z dnia 16 kwietnia 2003 r., I PK 154/02, Prawo Pracy 2003 nr 11, s. 35; por. też wyrok z dnia 15 grudnia 1982 r., I PRN 130/82, OSNCP 1983 nr 8, poz. 121; PiZS 1984 nr 12, s. 74 z glosą Z. Myszki).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżący nie wykazał potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

M.G.

[at]